

Голові спеціалізованої вченої ради ДФ 08.866.001
в Дніпропетровському регіональному інституті
державного управління
Національної академії державного
управління при Президентові України
доктору наук державного управління, професору
Баштаннику Віталію Володимировичу

ВІДГУК ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА

Бурик Зоряни Михайлівни
на дисертаційну роботу Сахарової Катерини Олександрівни на тему
«Публічне управління інтелектуальним потенціалом регіону як основа
сталого розвитку», поданої до захисту до спеціалізованої вченої ради
ДФ 08.866.001 на здобуття ступеня доктора філософії (PhD) за
спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування»

Актуальність теми дисертації, зв'язок із науковими програмами, темами

Реалізація концепції сталого розвитку та досягнення Глобальних цілей сталого розвитку до 2030 року, що затверджені у 2015р. на саміті Організації Об'єднаних націй, ставить перед державами та системами управління ряд нових взаємопов'язаних і складних завдань. Центральною ідеєю концепції є досягнення соціального добробуту, подолання бідності, підвищення якості життя, покращення екологічних умов, стимулювання розвитку інновацій та знань задля інтенсивного економічного зростання, збалансування соціально-економічного розвитку територій та регіонів. Задля забезпечення досягнення цих цілей необхідним є застосування ефективних та організаційно злагоджених механізмів, методів, моделей та системи заходів, розроблення належного нормативно-правового інструментарію. При цьому, без впровадження інновацій, розвитку знань та формування і використання наявного інтелектуального потенціалу регіонами та державами, неможливим або ускладненим стає реалізація багатьох інших цілей даної концепції. За таких умов публічне управління інтелектуальним потенціалом суспільства, регіонів має забезпечити необхідні умови для сталого розвитку держави, її територій.

В умовах децентралізації державного управління, актуалізації проблем регіонального розвитку забезпечення трансферу знань та інноваційного зростання стає стратегічним пріоритетом регіонів та держави загалом. У зв'язку з цим тема дисертаційної роботи К.О. Сахарової є актуальною і своєчасною, відповідає вимогам сьогодення.

Зв'язок дисертаційного дослідження з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційна робота висвітлює результати наукових досліджень автора, що отримані в процесі реалізації комплексного наукового проекту Національної академії державного управління при Президентіві України (далі – Національна академія) «Державне управління та місцеве самоврядування» (номер державної реєстрації 0199U002827); «Управління потенціалом сталого розвитку територій в умовах децентралізації влади» (державний реєстраційний номер 0116U002651) та «Розробка знаннєвої моделі професійної освіти фахівців публічного управління 16 і адміністрування за напрямом «Сталий розвиток територій»» (державний реєстраційний номер 0118U006489), що розроблялися кафедрою економіки та регіональної економічної політики, а також темам «Трансформація статусу посадової особи місцевого самоврядування в умовах децентралізації влади» (державний реєстраційний номер 0117U007184) та «Підвищення інтегральної компетентності в діяльності депутатів рад: зміст, засоби» (державний реєстраційний номер 0118U006489) кафедри державного управління та місцевого самоврядування Дніпропетровського регіонального інституту державного управління Національної академії.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх вірогідність

Дисертаційна робота характеризується структурністю, логічністю викладу та аналізу тематики дослідження, формування висновків та пропозицій. За результатами проведеного аналізу, досягнена мета дисертаційного дослідження, якою є обґрунтування концептуальних засад управління інтелектуальним потенціалом регіону як основи сталого розвитку в умовах децентралізації влади в Україні шляхом розробки конкретних інструментів та механізмів впровадження цього процесу.

Наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані в дисертації, відповідають вимогам до такого виду досліджень. Високий рівень обґрунтованості наукових положень, висновків, рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх вірогідність забезпечені:

– професійним вирішенням автором низки наукових завдань, що сприяло реалізації поставленої мети дослідження, та адекватністю структурно-логічної схеми дослідження визначеній меті: кожен наступний розділ чи підрозділ органічно пов'язаний з попереднім і доповнює його;

– використанням *широкої джерельної бази* за темою дисертації і *достатнім масивом аналітичних даних* (список використаної літератури дорівнює 364 одиницям);

– *відповідності предметної спрямованості дисертаційного дослідження предмету наукової спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування»:*

– достатньою географією та великою кількістю напрямів в *анробації отриманих результатів* на науково-практичних конференціях, у тому числі й міжнародних.

Достовірність та наукова новизна одержаних результатів

Ознайомлення зі змістом дисертації, основними публікаціями дозволяє визнати, що мету дослідження виконано. Це знайшло відображення в основних положеннях роботи, які сформульовані автором особисто і характеризуються певною науковою новизною.

Зокрема, автором *уперше* розроблено структуру інтегрованого механізму публічного управління інтелектуальним потенціалом регіону як основи сталого розвитку в умовах децентралізації влади в Україні. Авторським внеском до інтерпретації структури такого механізму виступає логічне поєднання системних характеристик структурних елементів (інтелектуальний потенціал органів державної влади та місцевого самоврядування регіону; інтелектуальний потенціал кадрів інтелектуальної сфери суспільної праці, інтелектуальний потенціал, закладений в знаннях, інноваційних процесах, технологіях, видах інноваційної продукції, які існують на території регіону) та інституціональних зв'язків у триадах «влада – бізнес – громадянське суспільство», «освіта – наука – інновації», «освіта – наука – виробництво» з урахуванням впливу зовнішніх та внутрішніх чинників та умов (інституціональних, фінансових, інфраструктурних, соціальних), збалансованих конкретними методами, інструментами та відповідними управлінськими рішеннями.

Автором удосконалено:

– понятійно-категорійний апарат галузі науки публічного управління та адміністрування, зокрема конкретизований зміст таких понять, як: «*формування інтелектуального потенціалу*» – процес створення, агрегування та концентрування знання, інноваційно-наукових технологій та інтелектуальних

продуктів в певному просторово-часовому об'єкті, у результаті чого відбуваються кількісні зміни інтелектуального потенціалу; *«розвиток інтелектуального потенціалу»* – процес підвищення якісних та кількісних характеристик сформованого інтелектуального потенціалу в певному просторово-часовому об'єкті, у результаті чого відбуваються якісні зміни інтелектуального потенціалу; *«відтворення інтелектуального потенціалу»* – перманентний процес виробництва інтелектуальних продуктів, що представляє собою єдність відтворення інтелектуальної власності, кадрів інтелектуальної сфери суспільної праці та інтелектуальної діяльності, що відбувається в певному просторово-часовому об'єкті, у результаті чого відновлюються кількісні та якісні параметри інтелектуального потенціалу; *«ініціалізація інтелектуального потенціалу»* – процес активації інтелектуального потенціалу з урахуванням його латентних можливостей шляхом інтеграції процесів його перманентного формування, розвитку та відтворення, що відбувається в певному просторово-часовому об'єкті;

– методологічний інструментарій дослідження інтелектуального потенціалу регіону, зокрема обґрунтовано методологічну тріаду, на підставі інтеграції системної, універсалістської, діяльнісної парадигм, що дозволяє визначити складові інтелектуального потенціалу регіону та функції – системоутворююча; інтеграційна; конструктивна; розподільча; мотиваційно-мобілізаційна; відтворююча, що дозволяє визначити структурно-функціональні характеристики інтелектуального потенціалу регіону;

набули подальшого розвитку:

– підходи до оцінювання інтелектуального потенціалу регіону з урахуванням зарубіжного та вітчизняного досвіду, що дало змогу запропонувати власний методичний інструментарій, який дозволяє врахувати кількісні та якісні показники динаміки розвитку всіх складових інтелектуального потенціалу регіону та визначити чинники та умови публічного управління інтелектуальним потенціалом регіону, які класифіковано на зовнішні та внутрішні, а також на інституціональні; економічні; соціальні; інфраструктурні;

– обґрунтування шляхів удосконалення публічного управління інтелектуальним потенціалом регіону, зокрема запропоновано алгоритм формування системи публічного управління інтелектуальним потенціалом регіону, алгоритм цільової підготовки управлінських кадрів у регіоні, технології використання форсайту, краутсорсингу та бенчмаркінгу у процесі визначення напрямів реалізації інтелектуального потенціалу для забезпечення пріоритетів регіонального розвитку.

Таким чином, змістовне наповнення пунктів наукової новизни дійсно має фундаментальне теоретичне та практичне значення, як для науки публічного управління так і для споріднених з нею за об'єктом наукової уваги напрямів наукової думки.

Висновки повністю відповідають сформульованим завданням та змісту самої роботи та впливають з її основних положень. Дисертант стисло формулює основні результати дослідження. На наш погляд, найбільш цінними є ті висновки які стосуються: авторської інтерпретації поняття “ініціалізація інтелектуального потенціалу” (стор. 144-146); обґрунтування ідеї, що інтегрований механізм публічного управління інтелектуальним потенціалом регіону передбачає взаємозв'язок і взаємовплив внутрішнього і зовнішнього середовища регіону, в результаті яких забезпечується зростання добробуту населення, рівень впровадження знань та інновацій в економіку; збільшується інтелектуальний потенціал регіону (стор. 174–182); на основі аналізу методології форсайту обґрунтовано, що його застосування дозволяє:

– максимально задіяти інтелектуальний потенціал в регіональній економіці; сприяти розвитку системи горизонтальних зв'язків між освітою, наукою і виробництвом при реалізації пріоритетів технологічного розвитку; забезпечити залучення бізнесу в процес реалізації пріоритетів і полегшення умов його довгострокового позиціонування; сприяти формуванню організаційно-інформаційних «майданчиків» для розвитку приватно-державного партнерства, взаємодії підприємницького, наукового та експертного співтовариства в реалізації національних пріоритетів технологічного розвитку; забезпечити цілісну відкриту оцінку досягнутих результатів (стор. 184–192).

Ці положення у поєднанні з іншими теоретичними узагальненнями автора в сукупності розв'язують важливе науково-практичне завдання щодо теоретико-методологічного обґрунтування концептуальних засад публічного управління інтелектуальним потенціалом регіону як основи сталого розвитку в умовах децентралізації влади в Україні.

У першому розділі дисертаційної роботи «Теоретико-методологічні засади дослідження публічного управління інтелектуальним потенціалом регіону» – дисертанткою здійснено аналіз теоретичних підходів і трактування сутності понять «інтелект», «потенціал», «інтелектуальний потенціал», «інтелектуальні ресурси», «інтелектуальний капітал». Вивчено методологічні підходи дослідження інтелектуального потенціалу регіону, а саме: структурні характеристики інтелектуального потенціалу, ієрархія інтелектуальних потенціалів різних рівнів, класифікаційні ознаки взаємопов'язаних груп складових інтелектуального потенціалу суспільства.

Проведено композиційний аналіз інтелектуального потенціалу регіону, що на думку дисертанта складається із потенціалу регіональних органів влади та органів місцевого самоврядування; потенціалу кадрів інтелектуальної сфери суспільної праці; потенціалу, закладеного в знаннях, інноваційних процесах, технологіях, видах інноваційної продукції, які існують на території регіону.

У другому розділі дисертаційної роботи «Зарубіжний та вітчизняний досвід публічного управління інтелектуальним потенціалом регіону» – виокремлено умови та чинники публічного управління інтелектуальним потенціалом регіону, серед яких інституціональні, інфраструктурні, економічні та соціальні. Наведено еволюцію та структурування нормативно-правового забезпечення розвитку інтелектуального потенціалу в Україні та структуру органів управління формуванням та розвитком інтелектуального потенціалу. Узагальнено зарубіжний і вітчизняний досвід оцінювання інтелектуального потенціалу (чи окремих його складових) особистостей, соціальних груп, колективів і об'єктів та сформовано основні показники оцінювання існуючого стану інтелектуального потенціалу регіону і здійснено їх аналіз.

У третьому розділі дисертаційної роботи «Напрями удосконалення публічного управління інтелектуальним потенціалом регіону» – розроблено концептуальні засади публічного управління інтелектуальним потенціалом регіону, зокрема, алгоритм формування системи публічного управління інтелектуальним потенціалом регіону. Визначено компоненти публічного управління інтелектуальним потенціалом регіону за функціями управління (планування, організація, мотивація та контроль) та різними рівнями інтелектуального потенціалу регіону. Сформована модель публічного управління інтелектуальним потенціалом регіону та логічна модель усвідомлення ключової ролі і значущості впливу інтелектуального потенціалу регіону у його сталому розвитку. Визначено мету та цілі управління інтелектуальним потенціалом регіону в умовах необхідності досягнення сталого розвитку.

Підсумовуючи сказане, слід відзначити, що дисертація Сахарової Катерини Олександрівни є самостійним і структурно завершеним дослідженням, що характеризується єдністю змісту й, безперечно, має постульовану саме автором науково-теоретичну та практичну цінність.

Теоретична значущість роботи полягає у теоретичному обґрунтуванні концептуальних засад публічного управління інтелектуальним потенціалом регіону як основи сталого розвитку в умовах децентралізації влади в Україні.

Практична значущість одержаних результатів полягає у використанні науково-методологічних узагальнень та практичних рекомендацій автора у

практичній діяльності органів виконавчої влади, а також у навчальному процесі.

Повнота викладу результатів дисертації в опублікованих працях, оцінка ідентичності змісту анотації і основних положень дисертації

Основні наукові положення і висновки дисертації висвітлено у 34 наукових працях, 10 з яких опубліковано у наукових фахових виданнях та 2 статтях в зарубіжних наукових виданнях.

Кількість, обсяг та зміст друкованих праць відповідають вимогам п.11 «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 167 від 6 березня 2019 року.

Дисертаційна робота К.О.Сахарової перевірена на унікальність тексту У Причорноморському науково-дослідному інституті економіки та інновацій. Перевірка проводилась за допомогою ліцензованого програмного забезпечення PRAGMA 6 – детектор плагіату. Перевірка показала, що унікальність україномовного варіанту тексту складає 83%, російськомовного – 94 %. Поршень академічної доброчесності не виявлено.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту та оформлення дисертації та анотації

Незважаючи на цілісність та наукову обґрунтованість дисертаційного дослідження, можна виділити деякі дискусійні моменти:

1. У п.1.1. дисертаційної роботи варто було б більш детально розкрити значення інтелектуального потенціалу в контексті реалізації цілей сталого розвитку, їх особливого значення для підвищення продуктивності та становлення ринку знань, науковці, що досліджували інтелектуальний капітал у контексті досягнення цілей сталого розвитку.

2. На с. 44. дисертант говорить про значення моральності в інтелектуальному потенціалі, проте, далі не обґрунтовує та не деталізує як моральність впливає на формування чи використання інтелектуального потенціалу людини, суспільства та окремої території.

3. У п.1.3. автор наводить таблицю 1.4. «Синергія системи інтелектуального потенціалу регіону» в якій виділяє організаційну структуру, нормативне забезпечення, матеріально-технічну структуру, фінансове забезпечення, інформаційне забезпечення, кадровий потенціал, соціокультурні цінності та традиції, органи державної влади та місцевого

самоврядування тощо. На наше переконання, варто було б також більш детально зупинитись на наявному кадровому потенціалі та фінансовому забезпеченні цих складових.

4. У п. 2.2. «Зарубіжний та вітчизняний досвід управління інтелектуальним потенціалом через методи оцінювання» доцільно було б навести показники оцінювання згідно «Системи індикаторів КСР ООН».

5. У 3 розділі дисертації на рис. 3.9. «Механізми публічного управління інтелектуальним потенціалом регіону» дисертантом визначено мету публічного управління ІПР – підвищення сталого розвитку, створення конкурентних переваг регіону, посилення переваг інтелектуальної спроможності до адаптації в умовах соціально-економічної та політичної турбулентності забезпечення зростання добробуту населення. Разом з тим, у кінцевих цілях управління інтелектуальним потенціалом регіону (с. 155), дисертанткою не згадується про сталий розвиток.

Загальний висновок про відповідність роботи встановленим вимогам

Дисертація Сахарової Катерини Олександрівни «Публічне управління інтелектуальним потенціалом регіону як основа сталого розвитку» виконана на високому теоретичному рівні, є самостійною, завершеною працею, в якій отримані нові науково обґрунтовані результати, що в сукупності вирішують складне, багатоаспектне й актуальне для теорії та практики публічного управління наукове завдання щодо теоретико-методологічного обґрунтування концептуальних засад публічного управління інтелектуальним потенціалом регіону як основи сталого розвитку в умовах децентралізації влади в Україні.

Зміст дисертаційної роботи в загальному вигляді відповідає обраній темі, забезпечує досягнення поставленої мети і вирішення задач дослідження.

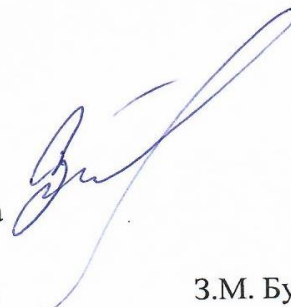
Оформлення дисертації та анотації відповідає вимогам нормативних документів МОН України, які встановлені для відповідного типу кваліфікаційних робіт.

Таким чином, за формальними та змістовими ознаками виконана дисертація відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261 (зі змінами і доповненнями від 03 квітня 2019 р. № 283), п.10 «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів

України №167 від 06 березня 2019 року № 167, а її авторка, Сахарова Катерина Олександрівна, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії (PhD) за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування».

Офіційний опонент:

доктор наук з державного управління,
професор кафедри управління та бізнес-
адміністрування Інституту післядипломної освіти та
довузівської підготовки ДВНЗ «Прикарпатський
національний університет імені Василя Стефаника»



З.М. Бурик

